

בית המשפט העליון

הודעה לתקשורת - פסק דין בבג"ץ 3921/20 ; 7970/20 ; 8124/20 (פרשת הצוללות ופרשת המניות)

תאריך מתן פסק הדין: י"ג באב התשפ"א (22.7.2021).

הרכב השופטים: נ' הנדל; י' עמית; נ' סולברג

בית המשפט העליון (השופט י' עמית בהסכמת השופטים נ' הנדל ו-נ' סולברג) דחה היום שלוש עתירות שבהן התבקש להורות על הקמת ועדת חקירה ממלכתית או ועדת בדיקה ממשלתית ב"פרשת כלי השיט" ולהורות ליועץ המשפטי לממשלה לפתוח בחקירה פלילית כנגד ראש הממשלה דאז בנימין נתניהו ב"פרשת המניות". בפרשת כלי השיט, בית המשפט עמד על שורה של תמיהות שלא ניתנה להן תשובה, וציין כי התמונה הלכאורית הנוגעת לתהליכי קבלת ההחלטות בקרב הרשויות הרלוונטיות היא מדאיגה - ולספקות אלה ראוי כי יינתן מענה ציבורי.

העתירות הבחינו בין שלוש פרשות: פרשת העמלות (הידועה גם כתיק 3000) שבמסגרתה כבר הוגש כתב אישום; פרשת המניות שרכש ומכר חבר הכנסת בנימין נתניהו, מבין דודו, נתן מיליקובסקי; ופרשת כלי השיט הכוללת שש תתי-פרשות והן: רכישת הצוללות השיטיות - רכישת הצוללות השביעית-שמינית-תשיעית - רכישת ספינות המגן - הבקשה לרכישת ספינות הנצ"ל (נגד צוללות) - הסכמת ישראל למכירת צוללות למצרים - הניסיון למיקור החוץ (או הפרטה) של תחזוקת כלי השיט.

בפרשת כלי השיט הפריד בית המשפט בין שאלת הסמכות המשפטית להתערב בסוגית ההחלטה על הקמת ועדת חקירה לבין השאלה אם ראוי להקים ועדת חקירה. בית המשפט עמד על כך שמבחינה משפטית ההחלטה על הקמת ועדת חקירה מסורה לממשלה, והתערבותו של בית המשפט בהחלטה זו היא חריגה ונדירה. למעשה, כך צוין, אין תקדים למקרה שבו בית המשפט הורה לממשלה להקים ועדת חקירה - לא בנושאי מלחמה וביטחון; לא בנושאי מינהל תקין וחשד לשחיתות ציבורית; לא בנושאים כלכליים; ולא בנושאים פוליטיים.

עם זאת, בית המשפט הצביע על כך שהמשטרה והיועץ המשפטי הביעו דעתם כי נחשפה התנהלות בלתי תקינה ומדאיגה "שאינה עומדת בסטנדרטים ראויים של רשות ציבורית" וכי

נחשפו ליקויים המחייבים הפקת תובנות ולקחים בנוגע להליכי הרכש הביטחוני במדינה. היועץ המשפטי קבע בהחלטתו כי "שאלות כבדות משקל שעולות מהעדויות והתצהירים, ואשר נותרו לעת הזו ללא מענה, אינן מצויות לפתחה של מערכת אכיפת החוק, העוסקת אך בבירור חשדות המצויים בשדה הפלילי". בית המשפט ציין כי מהחומר שהוצג עולה תמונה לכאורית של התנהלות בלתי תקינה ומדאיגה שאינה עומדת בסטנדרטים ראויים של מנהל תקין, וכי נחשפו ליקויים המחייבים הפקת תובנות ולקחים בנוגע להליכי הרכש הביטחוני במדינה. התמונה הלכאורית המצטיירת, כך בית המשפט, היא שצה"ל ומשרד הביטחון נדחקו הצידה, ואת מקומם תפס המל"ל; שלא נערכה עבודת מטה מסודרת; ושהתקבלו החלטות שמנוגדות לעמדתם של צה"ל ומשרד הביטחון, אשר התנגדו לרכישת צוללות נוספות.

בית המשפט הדגיש כי אף שוועדת חקירה יכולה להתאים לבירור ולבחינה של הדברים ולטיהור הספקות, וכי במישור הציבורי בחינת תהליכי קבלת ההחלטות במקרה דנן היא צעד המתיישב עם ביטחון המדינה - בית המשפט אינו יכול לספק פתרון לכל מכאוב ולכל קושיה והדברים ראויים לליבון במישור הציבורי. נושא הקמת ועדת החקירה הממלכתית, כך נקבע - עניין הוא לממשלה לענות בו; לא לבית המשפט.

בכל הנוגע להחלטת היועץ המשפטי לממשלה שלא להורות על פתיחה בחקירה פלילית כנגד בנימין נתניהו, בין היתר, ב"פרשת המניות", נקבע כי לא מדובר באחד מאותם מקרים חריגים ונדירים המצדיקים להתערב בהחלטת היועץ המשפטי לממשלה שלא לפתוח בחקירה פלילית.

בית המשפט עמד על כך שעסקת מכירת המניות דווחה על ידי ראש הממשלה בזמן אמת למשרד מבקר המדינה ולוועדת ההיתרים. עוד ציין בית המשפט שמקובלים עליו נימוקי היועץ המשפטי לממשלה אשר התבססו על ההנחה שנתניהו אכן קיבל טובת הנאה משמעותיות ממיליקובסקי, ואולם לא נמצאה כל אינדיקציה לכך שנתניהו קיבל טובת הנאה בעד פעולה הקשורה בתפקידו, שהיא יסוד נדרש לצורך ביסוס עבירת השוחד, וכן לנוכח הקשיים הראייתיים והפרוצדורליים בניהול חקירה פלילית בעת הזו.

בית המשפט הוסיף ודחה את טענת העותרים לפיה בחינת פרשת המניות על רקע פרשת כלי השיט מבססת את העבירות הפליליות המיוחסות לחבר הכנסת נתניהו. בית המשפט קבע כי בראי ההלכה המושרשת באשר להיקף ההתערבות המצומצם של בית משפט זה בנוגע להחלטות הנוגעות לחקירה – הפער בין התזה וההשערות של העותרים לגבי הקשר

בין שתי הפרשות לבין התשתית הראייתית שנאספה בפועל, שומט את הקרקע תחת טענתם כי קמה עילה להתערב בהחלטת היועץ המשפטי לממשלה.